

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย ความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของลูกค้า ธ.ก.ส. ที่รับสินเชื่อกับความสำเร็จในวิชาชีพเกษตรของเกษตรกร สาเหตุของความสำเร็จในอาชีพเกษตรของเกษตรกรที่รับสินเชื่อ และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่รับสินเชื่อไปแล้วไม่บรรลุความสำเร็จในอาชีพกับกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ในท้องที่อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในอาชีพเกษตรกับปัจจัยภูมิหลังใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test) ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.8 เป็นเพศชาย ร้อยละ 48.6 มีอายุระหว่าง 34-40 ปี เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 39.41 ปี อายุต่ำสุด 26 ปี และสูงสุด 61 ปี ร้อยละ 49.3 มีการศึกษาระดับ ป.4-ป.6 ร้อยละ 84.4 มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 51.4 มีสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 2-4 คน หรือมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.76 คน ต่ำสุด 2 คน และสูงสุด 9 คน จากจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด ร้อยละ 39.6 มีจำนวนแรงงานเกษตร ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป หรือมีแรงงานเกษตรเฉลี่ย 3.49 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 7 คน

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพด้านการเกษตร และความรู้การเกษตร

เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.5 มีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง ร้อยละ 12.5 ถือครองในลักษณะเช่าบางส่วน หรือเป็นของบุคคลอื่น เช่น ญาติพี่น้อง บิดา มารดา เป็นต้น จำนวนที่ดินที่ถือครองดังกล่าว เกษตรกรร้อยละ 43.8 ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม จำนวน 3-4 ไร่ หรือเกษตรกรใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตรกรรมเฉลี่ย 4.33 ไร่ ใช้พื้นที่เกษตรกรรมต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 20 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 46.5 มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือปฏิบัติงานในฟาร์ม

มาแล้ว 13-18 ปี หรือมีประสบการณ์ทางการเกษตรเฉลี่ย 14.04 ปี ประสบการณ์น้อยสุด 7 ปี สูงสุด 27 ปี

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 58.3 ในแต่ละเดือนไม่เคยไปติดต่อและปรึกษาปัญหาทางการเกษตรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้วยตนเอง มีเพียงร้อยละ 12.5 และร้อยละ 29.2 เคยไปพบ หรือไปพบปะเป็นบางครั้ง แต่เกษตรกรร้อยละ 50.7 เคยร่วมกิจกรรมทางการเกษตร ร้อยละ 27.1 เข้าร่วมกิจกรรมทางการเกษตร เป็นบางครั้ง และเคยได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับความรู้ทางการเกษตรจากสื่อแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วย สื่อวิทยุ โทรทัศน์ เพื่อนเกษตรกร หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร วารสาร นิตยสาร และบริษัทส่งเสริมการเกษตร ตามลำดับ

เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 48.6 ครอบครัวยังมีรายได้จากบุคคลภายในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับราชการ รับจ้างทั่วไป หรือค้าขาย ปีละตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป หรือครอบครัวยังมีรายได้เฉลี่ย 25,048 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 5,000 บาทต่อปี และสูงสุด 97,000 บาทต่อปี ส่วนความรู้ด้านการเกษตร จากการวัดความรู้ด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.8 มีความรู้ระดับดี หรือมีคะแนนความรู้คิดเป็นร้อยละ 69.8

ข้อมูลด้านการสินเชื่อ และการใช้สินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ

เกษตรกร ทั้งหมดใช้บริการสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่ยังพบว่า เกษตรกรร้อยละ 21.5 ได้ขอกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร จำนวนร้อยละ 16.7 ขอกู้ยืมเงินจากผู้อื่นซึ่งเป็นญาติ และร้อยละ 5.6 ได้ขอกู้ยืมเงินจากนายทุนท้องถิ่น แต่หากพิจารณาเฉพาะการใช้สินเชื่อจาก ธ.ก.ส. ของเกษตรกร จากผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรได้ขอกู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส. เป็นเงินกู้ระยะสั้นเพื่อการผลิต ร้อยละ 81.9 ได้นำสินเชื่อไปใช้เพื่อการเกษตรเพียงอย่างเดียว ในขณะที่ร้อยละ 18.1 นำเงินกู้ไปใช้ด้านการเกษตร และบางส่วนถูกนำไปใช้เพื่อการบริโภค เงินกู้ที่กู้ยืมจาก ธ.ก.ส. เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.8 มีภาระหนี้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท และไม่ปรากฏว่าเกษตรกรค้างชำระหนี้เงินกู้ ทั้งนี้หากเกษตรกรรายใดมีการค้างชำระจะไม่สามารถขอกู้ยืมในคราวต่อไปได้ และมักพบว่า ธ.ก.ส. ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาติดตามหนี้เมื่อสมาชิกขายผลผลิตทางการเกษตร ทำให้หนี้หรือสินเชื่อเพื่อการเกษตรของเกษตรกรเป็นหนี้ที่ไม่มีปัญหาแต่ประการใด

ความสำเร็จในอาชีพ

จากข้อมูล จปฐ. ของเกษตรกร พบว่า ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของเกษตรกรหมวดสุขภาพดี มีบ้านอาศัย ครอบครัวสุขสบาย อยากร่วมพัฒนา พาผู้คุณธรรม และตัวชี้วัดในหมวดบำรุงสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรตัวอย่างผ่านเกณฑ์การประเมิน ในขณะที่ตัวชี้วัดหมวดการศึกษาถ้วนทั่ว และหมวดรายได้ของเกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน อย่างไรก็ตาม เมื่อนำเกณฑ์ประเมินของเกษตรกรทุกหมวดมาจำแนกด้วยค่าเฉลี่ยของผลเกณฑ์ประเมิน จะพบว่าเกษตรกรร้อยละ 56.9 คุณภาพของชีวิตอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ร้อยละ 43.1 มีคุณภาพของชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า แม้ว่าเกณฑ์วัดคุณภาพชีวิตตามดัชนีของ จปฐ. ทำให้ทราบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีเกณฑ์คุณภาพชีวิตดี แต่เมื่อจำแนกด้วยค่าเฉลี่ยของผลการประเมินของเกษตรกรทั้งหมด ปรากฏว่าเกษตรกรร้อยละ 56.9 ความสำเร็จในอาชีพเกษตรกร ในขณะที่เกษตรกรที่เหลือควรได้รับการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาพรวม

ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในอาชีพกับปัจจัยด้านบุคคล เศรษฐกิจ และประเภทดินเชื้อและการใช้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ระดับการศึกษา ความรู้ด้านการเกษตร และแหล่งเงินกู้ของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการศึกษา ความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรถูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีข้อค้นพบหลายประการดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษพบว่า ระดับการศึกษา ของเกษตรกรซึ่งเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในอาชีพ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำ ทั้งนี้จากกล่าวได้รับ การเรียนรู้ในระบบการศึกษาที่เพิ่มขึ้นย่อมทำให้ได้มีโอกาสรับทราบข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับการเกษตรเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นผู้เข้าสู่ระบบการศึกษาที่สูงย่อมนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับ ทั้งนี้จากผลการศึกษาเดียวกันนี้ได้แสดงให้เห็นชัดอีกประเด็นหนึ่งคือ ความสำเร็จในอาชีพของเกษตรกรขึ้นอยู่กับความรู้ด้านการเกษตรด้วยเช่นกัน หากพิจารณาจากปัญหาและอุปสรรคการประกอบอาชีพการเกษตรของทีมงานสำนักงาน กบส. (2538 : 86) ที่แสดงให้เห็นว่า การประกอบอาชีพของเกษตรกรในปัจจุบันนี้ยังขาด

ความรู้พื้นฐานจนไม่สามารถนำความรู้และวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตรได้ นอกจากเกษตรกรต้องประสบกับปัญหาด้านความรู้การเกษตรแล้ว ยังประสบกับปัญหาด้านราคา ด้านภัยธรรมชาติ ด้านต้นทุนการผลิต ปัจจัยการผลิตที่นับวันจะมีราคาสูงเพิ่มขึ้น ดังนั้นการที่เกษตรกรได้มีความรู้ความเข้าใจที่ผ่านทางระบบการศึกษา และการชวนช่วยหาความรู้เพิ่มเติมโดยเฉพาะวิทยาการสมัยใหม่ที่เป็นไปตามยุคสมัย ย่อมสามารถช่วยทำให้มีวิสัยทัศน์ในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และเพื่อนเกษตรกรได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้หากเกษตรกรสามารถศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดการต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ก็จะเป็นองค์ประกอบเสริมที่สำคัญ ทั้งนี้จากการศึกษานี้ได้ชี้ให้เห็นว่าครอบครัวของเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 25,000 บาทแต่ครอบครัวของเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4 คน ดังนั้นเมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาเป็นรายได้รายหัวแล้วยังถือว่าได้ของกลุ่มเกษตรกรจะอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (เกณฑ์ประเมินของ จปฐ. กำหนดรายได้ 20,000 บาทต่อคนต่อปี) จึงแสดงว่าปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมิได้เปลี่ยนแปลงไปมากนักนับแต่ปี 2539 เป็นต้นมา (พิจารณาตามผลการวิเคราะห์ จปฐ. ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 ของธานี, 2539) ด้วยเหตุดังกล่าวการเรียนรู้วิธีการจัดการต้นทุนจึงเป็นสิ่งที่เกษตรกรให้ความสนใจเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับด้านความรู้ทางการเกษตร จะมีส่วนช่วยทำให้ความสำเร็จในอาชีพของเกษตรกรดีขึ้นไปด้วย สุดท้ายจะทำให้พุงเกณฑ์มาตรฐานหมวดด้านการศึกษา และหมวดรายได้ของเกษตรกร ในแบบวัดของ จปฐ. ให้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

2. จากการศึกษา พบว่า แหล่งเงินกู้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประกอบอาชีพ คือ เกษตรกรที่มีแหล่งเงินกู้แหล่งเดียว จะมีความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรมากกว่าเกษตรกรที่มีแหล่งเงินกู้มากกว่า 1 แหล่ง แม้ว่าผลการศึกษารั้งนี้จะมีได้แสดงออกให้เห็นถึงความฟุ่มเฟือยด้านการใช้เงินของเกษตรกร (คือการนำเงินกู้ไปใช้ด้านการเกษตรอย่างเดียว และบางส่วนนำไปใช้เพื่อการบริโภค) จะไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพ แต่ก็ประเด็นที่น่าสนใจไม่น้อย กล่าวคือ เกษตรกรสามารถหารายได้จากด้านการเกษตร หรืออื่นๆ ได้ในสัดส่วนที่ต่ำ หากเกษตรกรไม่สามารถใช้เงินให้เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนเองมากเพียงใดย่อมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในอาชีพมากเท่านั้น ดังนั้นการที่เกษตรกรต้องอาศัยเงินกู้จากแหล่งอื่นด้วยย่อมทำให้เกษตรกรต้องนำเงินที่ได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรมาชำระหนี้หลายแห่ง ย่อมไม่สามารถมีเงินทุนเหลือสำหรับการประกอบอาชีพ จึงมีโอกาสที่จะสร้างหนี้สินตลอดไป หากเกษตรกรดำเนินการกู้ยืมจากหลายแหล่งหมุนเวียนไปลักษณะเช่นนี้ต่อไป ย่อมประสบปัญหาการเงินเพราะขาดวินัยในการใช้เงิน ด้วยการใช้เงินกู้ด้านการเกษตรผิดวัตถุประสงค์ ซึ่งปัญหานี้ ที่มงานสำนักงาน กบส. (2538 : 86) ได้เคยชี้ให้เห็นไว้แล้วว่าเกษตรกรมักใช้สินเชื่อในการบริโภคมากกว่าใช้เพื่อผลิตในครัวเรือน จึงทำให้เกิดปัญหาทางการประกอบ

อาชีพการเกษตร นอกจากนี้ทีมงานสำนักงาน กบส. ยังระบุเพิ่มเติมให้เห็นว่า การกู้เงินจากสถาบันการเงินในระบบนั้นมีต้นทุนไม่สูงนักหากเทียบกับการกู้เงินนอกระบบที่จะมีค่าใช้จ่ายสูง ย่อมส่งผลกระทบต่อต้นทุนด้านการผลิต ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ เกษตรกรนอกจากจะกู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส. แล้วยังนิยมไปกู้ยืมจากญาติพี่น้อง และกู้ยืมจากนายทุนภายในท้องถิ่น อีกด้วย เกษตรกรที่ปฏิบัติดังกล่าวย่อมเป็นการสร้างต้นทุนการผลิตให้แก่ตนเองเป็นอย่างมาก และผลการศึกษาชี้ให้เห็นชัดเจนว่า การมีแหล่งกู้หลายแหล่งส่งผลในทางลบต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพการเกษตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยมีความเห็นที่จะขอเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกร หรือเพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรดังนี้

1. เกษตรกรควรขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมด้านการผลิต ด้านการจัดการ ตลอดจนการรักษาวินัยทางการเงินของตนเองและครอบครัวมิให้ใช้เงินที่ผิดวัตถุประสงค์ หรือมีการกู้ยืมเงินจากหลายแหล่ง การปฏิบัติเช่นนี้ จากผลการศึกษาทำให้เห็นว่าเป็นผลในทางลบต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร เกษตรกรที่มีลักษณะดังกล่าวควรได้รับการปรับปรุงและแก้ไข

2. การสร้างโอกาสด้านการศึกษาของเกษตรกร เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะหน่วยงานส่งเสริม ควรได้มีการจัดโครงการให้ความรู้ วิทยาการสมัยใหม่ หรือจัดค่ายอบรมสัมมนาให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในท้องถิ่น ทั้งนี้วิทยาการสมัยใหม่ การจัดการที่ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ เป็นสิ่งที่เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลขาด อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มิได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร จึงทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพค่อนข้างต่ำ จึงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงอย่างเร่งด่วน

3. จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่กู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส เพียงแหล่งเดียว จะประสบความสำเร็จมากกว่าเกษตรกรที่กู้ยืมเงินจากหลายแหล่ง ดังนั้นทางรัฐบาลจึงควรให้ ธ.ก.ส เป็นแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรให้มากขึ้น โดยอาจจะเพิ่มทุนให้กับ ธ.ก.ส และให้ปล่อยเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ไม่สูงมากเกินไปแก่เกษตรกรให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งใหม่

1. ควรทำการศึกษาความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการต้นทุน การจัดการผลผลิต เพื่อเสริมกับผลการศึกษานี้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมของหน่วยงานราชการต่อเกษตรกร
2. ควรทำการศึกษารูปแบบการใช้เงินกู้เพื่อการเกษตรของเกษตรกร เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมในการกู้ การใช้เงินกู้ ตลอดจนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเงินกู้ให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพของเกษตรกร อย่างไร